

בס"ד, ו בכסליו תשפ"ו
26 בנוב' 2025
תיק מס' 85107

פסק דין

לבין:

מוכר רכב

- להלן הנתבע

בעניין שבין:

רוכש רכב

- להלן התובע

א. רקע ועובדות מוסכמות

פסק דין זה עוסק בדרישת התובע לביטול מקח ברכישת רכב, בשל טענה למום במקח, כפי שיפורט להלן. התובע רכש מהנתבע רכב בתאריך כב בניסן תשפ"ה 20/04/2025 (להלן: "הרכב"). הקשר בין הצדדים נוצר לאחר שהנתבע פרסם מודעה למכירת הרכב באתר "יד-2", והתובע התעניין ברכב. במודעה נכתב שהרכב נסע 140,000 ק"מ. כשהתובע הגיע לבדוק את הרכב, התברר שמד המרחק – הקילומטרז' – עומד על 270,000 ק"מ. התובע שקל את הדברים, והחליט להמשיך ברכישה. מוסכם כי לאחר הרכישה, בשעות הערב של אותו יום, התובע שלח הודעת ווטסאפ לנתבע, ובה התלונן על כך שהמנוע הוחלף, וטען שהנתבע לא סיפר לו על כך. אין מחלוקת שהנתבע לא השיב להודעה זו, ולא השיב גם להודעות ושיחות רבות אחרות בהן התובע ניסה ליצור עמו קשר. מוסכם כי התובע קיבל היתר הלכתי מבית דין לפנות לביהמ"ש, לאחר שהנתבע לא התייחס לפניית ביהמ"ד לבירור המחלוקת בדין תורה. התובע פנה לביהמ"ש, ורק לאחר מכן נעתר הנתבע לבוא לבית הדין. הצדדים חתמו על שטר בוררות של בית הדין, ואף הסכימו שהדיון יתקיים בפני דיין יחיד. בתחילת הדיון הצדדים קיבלו קניין, ובו קיבלו על עצמם את כללי הדיון של בית הדין.

ב. טענות התובע

הנתבע לא סיפר לי שהמנוע הוחלף. זאת למרות שהיתה לו הזדמנות לספר לי על כך – היות שבזמן שישבנו יחד לבדיקת הרכב, שוחחתי עם בעל רכב אחר שהציע רכב דומה עם קילומטרז' נמוך יותר, אך לא התקדמתי איתו בגלל שהמנוע של הרכב הוא הוחלף. הנתבע שמע את תוכן השיחה, ואף הגיב לתוכן שלה, אך לא סיפר שהמנוע ברכב הנדון הוחלף גם הוא. לטענת התובע, במודעה לא נכתב שהמנוע הוחלף, ולכן לא הייתה לו דרך לדעת על כך. כראיה לדבריו, הציג התובע צילום מסך של המודעה הנ"ל, ובה לא מצויין שהמנוע הוחלף. רק באותו ערב, כשהוא שוחח עם חבר שלו, החבר השיג לו מידע מסוכנות טויוטה, ואז התברר שהמנוע הוחלף.

כראייה נוספת לכך שבמודעה לא הופיע נושא החלפת המנוע, טען התובע שאילו היו הדברים כך, הנתבע צריך היה להשיב לו עוד באותו ערב שכך כתוב במודעה. העובדה שהנתבע לא השיב את התשובה הפשוטה הזו, מלמדת שבמודעה לא צויין שהמנוע הוחלף.

לטענת התובע, העובדה שהמנוע הוחלף מורידה את מחיר הרכב באופן משמעותי. לדבריו, בתי המשפט התייחסו להחלפת מנוע כאל מום גדול, המצדיק ביטול מקח. התובע שלח ציטוט מפסק דין התומך בטענה זו (ע"א (מחוזי ת"א) 62888-11-15 שמואל אמיתי נ' דוד לובינסקי בע"מ (נבו 10.10.2018)). לטענת התובע, גם לפי דין תורה יש ללכת אחר האופן בו בני אדם מתייחסים למומים במקח, ולכן ניתן ללמוד מאותם פסקי בית משפט שהחלפת המנוע נחשבת מום גדול.

לדבריו, כאשר הוא הגיע לבדוק את הרכב וגילה את ההבדל שבקילומטרו, הנתבע התנצל על כך שרישום הקילומטרו במודעה לא תאם את הקילומטרו של הרכב, ותלה זאת בטעות של הבן שלו שהיה זה שהעלה את המודעה לאתר "יד-2", ואילו הוא עצמו לא יודע איך לשנות את תוכן המודעה. ברם, התובע מאמין שלא מדובר בטעות אלא בהטעייה מכוונת, שנועדה למשוך רוכשים להגיע לראות את הרכב, מתוך מחשבה שאם הם יגיעו – יגדלו הסיכויים למכור את הרכב למרות שהקילומטרו גבוה בהרבה. הדבר מוסיף לחוסר האמון בנתבע, ומכאן יהיה קשה להסתמך על דבריו גם בהצהרות אחרות שלו – שהמנוע הוחלף למרות שלא היתה בו תקלה; שהרכב לא עבר תאונות; שהרכב נשמר במצב טוב.

לדברי התובע, הוא היה צריך לקבל החלטה בזריזות, כי היה לו יום אחד בלבד לרכוש רכב. הרכב הישן התקלקל בסמוך לפסח, ויום לאחר איסרו-חג הוא נקרא לסבב מילואים שלישי. הוא לא רצה להשאיר את אשתו לבדה בלי רכב, ולכן הזדרז לרכוש רכב. למרות זאת, הוא בדק את הרכב במשך כמה שעות, וגם לקח אותו למוסך שלו – אף כי לא מדובר במוסך המתמחה בבדיקות שלפני רכישה. בבדיקות אלו הוא לא הצליח לגלות שהמנוע הוחלף, והדבר נודע לו רק לאחר הרכישה.

התובע מבקש:

- ביטול המקח, כלומר שהוא יקבל בחזרה 48,000 ₪, והרכב יחזור לנתבע.
- תשלום עבור הוצאות פתיחת התיק בבית המשפט ופתיחת התיק בבית הדין, סה"כ 700 ₪.
- תשלום עבור תיקון מערכת אימוביליטי, שהנתבע הבטיח לו שיתקן, אך הוא נאלץ לתקן בעצמו, בעלות של 300 ₪.

ג. טענות הנתבע

לטענת הנתבע הרכב במצב מעולה, והתובע יוכל ליהנות ממנו לאורך ימים ושנים רבות. לדבריו, הרכב נרכש מחברת ליסינג בשנת 2018 לאחר שנסעו בו 120,000 ק"מ. בשנת 2022 הרכב נזקק לטיפול, בגלל תקלות חוזרות ונשנות. המוסך סבר בטעות שיש צורך להחליף את המנוע, והמנוע הוחלף למנוע משופץ שנסע כ-30-40 אלף ק"מ. בדיעבד, התברר שמקור התקלה לא היה במנוע, אלא בממיר הקטליטי. מאז שהתקלה אותרה ותוקנה, הרכב

נוסע בצורה תקינה בלי שום בעיות. החלפת המנוע אינה מעידה על בעיה כלשהי, ואינה צריכה להטריד את התובע.

לטענתו, במודעה שפרסם כתוב שהמנוע חדש, והתובע היה צריך לשים לב לכך. הכל היה "על השולחן", ושום דבר לא הוסתר. אף שהתובע הציג צילום מסך של המודעה, ובו לא נכתב שהמנוע חדש, הנתבע טען שניתן היה לראות את שכתוב שהמנוע חדש "בתוך" המודעה, והתובע הזדרז והסתכל עליה רק "מבחוץ".

בעניין הקילומטרז' נשמעו מדברי הנתבע שתי טענות עובדתיות שונות: כאמור לעיל, התובע טען שכאשר התגלה לו שהמודעה לא תואמת את הקילומטרז' האמיתי, הנתבע טען שמדובר בטעות של הבן שלו, ושהוא לא תיקן את המודעה כי לא ידע איך לעשות זאת. התובע חזר על כך כמה פעמים במהלך הדיון, והדבר לא הוכחש ע"י הנתבע. בהמשך הדיון, נשאל הנתבע ע"י בית הדין, על כך שלפי הודעות הווסטאפ בינו לבין בנו – הנתבע עצמו היה זה שביקש לכתוב שהקילומטרז' הוא 140,000 ק"מ, וזו לא הייתה טעות של בנו. בתשובה, הנתבע הציג גרסה חלופית. לדבריו נכתב בכוונה 140,000 ק"מ במודעה, בגלל שזה הקילומטרז' של המנוע, אף שזה אינו הקילומטרז' של הרכב. את הקילומטרז' של הרכב אפשר היה לראות במסך הרכב וגם ברשיון. ועל כל פנים, מי שלא מוצא חן בעיניו – יכול ללכת, ואינו חייב לקנות את הרכב. לטענתו, התובע ראה את הקילומטרז' והחליט לקנות.

לטענת הנתבע, הייתה עסקה וכעת התובע אינו יכול לחזור בו רק בגלל שהתחרט.

ד. מהלך הדיון בבית הדין

במהלך הדיון, שאלתי את הנתבע (דקה 29 מהקלטת הדיון):

אב"ד: היתה לו בעיה והוא בא אליך, הוא התקשר אליך בערב

נתבע: הוא התחרט, מה זה מתחרט? אתה לא יכול להתחרט?...

תובע: אתה מבין שאתה לא מספר לו על כזה דבר ולא אומר לו את זה בפנים.

נתבע: כתוב לו, מה אני צריך להגיד לו? אם זה כתוב אז זה כתוב? כתוב!

כלומר, הנתבע הודה שהוא לא אמר לתובע שהמנוע הוחלף, אלא שלדבריו לא היה צורך בכך, בגלל שהדברים היו כתובים במודעה.

בשלב זה התובע הציג לנתבע מודעה מתוך אתר "יד-2" ובה לא מצויין שהמנוע חדש. לטענת התובע מדובר במודעה של הרכב של הנתבע (ואכן המספרים הסידוריים של המודעות שהתובע והנתבע הציגו זהים. א.פ.)

לאחר מכן שאלתי את הנתבע:

אב"ד: סיפרת לו על המנוע?

נתבע: המנוע כתוב לו

אב"ד: אני שואל אם סיפרת לו?

נתבע: כתוב. יש מודעה.

כלומר, גם בשלב זה חזר הנתבע על גרסתו הקודמת, שלא נאמר בע"פ לתובע שהמנוע הוחלף, אך לא היה בכך צורך בגלל שהדברים היו כתובים במודעה באתר "יד-2".

בשלב זה ביקשתי מהנתבע לעיין בתכתובת הווטסאפ שבינו לבין בנו, שהיה זה שהעלה את המודעה לאתר "יד-2". הנתבע נעתר לבקשתי, ואפשר לי לעיין במכשיר. עיינתי במכשיר במשך דקה-שתיים, ולא באופן יסודי. במהלך הבדיקה מצאתי מספר הודעות שעסקו במכירת הרכב.

בהודעה אחת, הנתבע שלח לבנו הוראות מה לכתוב בהודעה שבאתר "יד-2". הוראות אלו כבר נשלחו לבית הדין, ובהן כתוב בין היתר, "ורסו 2015, 140,000 ק"מ... מנוע חדש, מחשב חדש, ממיר קטליטי חדש..." (ההדגשה אינה במקור א.פ.).

כמה הודעות אח"כ שלח הבן לנתבע צילום מסך של המודעה באתר. באותה הודעה לא מצויין שיש מנוע חדש – כמו בצילום המסך שהתובע הציג.

כשהצגתי לנתבע את צילום המסך מתוך הטלפון שלו, הוא טען שבמודעה יש כמה חלקים, ולא ניתן לראות את מלוא הטקסט של המודעה מאותו מסך שהתובע הציג, אך המידע מופיע במלואו במסך אחר. (בבדיקה שערכתי לאחר הדיון, לא מצאתי דרך להגיע לחלקים נוספים של המודעה. קרי, במודעה שהוצגה לפני התובע אכן לא הופיע מידע על כך שהמנוע הוחלף).

לאחר שהמודעה הוצגה, ניסה הנתבע לחזור בו ולטעון שבמהלך הפגישה ביניהם, הוא אמר לתובע שהמנוע הוחלף. התובע הכחיש זאת.

דיון

ה. האם הנתבע דיווח לתובע שהמנוע הוחלף

בעניין שבכותרת, אני מקבל את גרסת התובע במלואה, היות שמצאתי שגרסת הנתבע מלאה סתירות ואף שקרים בוטים, בעניין זה ובעניינים נוספים, כדלהלן. הדבר משליך על אמינותו בשאלה האם הוא דיווח לתובע על החלפת המנוע, ועל שאלות נוספות:

1. שינוי גרסה בענין הדיווח בע"פ: כאמור לעיל, הנתבע אישר שהוא לא סיפר לתובע בע"פ על החלפת המנוע, ורק טען שהדבר היה מצויין במודעה הכתובה. הנתבע גם לא הכחיש את הסיפור של התובע, שבעת בדיקת הרכב הוא דיבר עם מוכר אחר לרכב דומה, ושהוא נרתע מרכישת אותו רכב בגלל שהמנוע שלו הוחלף. רק לאחר שעימתתי אותו עם צילום המודעה כפי שמופיע בתכתובת הווטסאפ שלו עם בנו – הוא חזר בו וטען שסיפר על כך גם בעל פה.

לפי ההלכה, אדם יכול לחזור בו מטענה אחת שפוטרת אותו לטענה אחרת שפוטרת אותו, אם מתקיימים כמה תנאים מצטברים. וכך לשון השולחן ערוך (חושן משפט סי' פ סעיף א):

אם יכול לזכות בדין גם בטענה הראשונה, יכול לחזור ולטעון ולזכות בטענה האחרת ואף על פי שלא נתן אמתלאה לטענה הראשונה (טור בשם ר"י מג"ש ורמב"ם והוא בסוף פ"ז מהלכות טוען)...

אבל מאחר שיבואו עדים ויכחישו טענתו (הראשונה) שסמך עליה, אינו יכול להשיאו לטענה אחרת אלא אם כן נתן אמתלאה לטענה שסמך עליה ויש במשמעה כמו שהשיא בזאת הטענה האחרת, והוא שלא יצא מבית דין.

הגה: ...ובכל זה אין חלוק בין אם טען בראשונה ובא אחר כך לטעון טענה אחרת, או אם שתק תחלה ובא לטעון אחר כך, אלא אם כן נתן טעם למה שתק בתחלה (תשובת הרא"ש כלל ס"ד סי' ג' ומהרי"ו סימן ע"ז). ודלא כיש חולקין דאם שתק יכול לחזור ולטעון (הגהות מיימוני פ"ז דטוען בשם מוהר"מ).

והוסיף ערוך השולחן (שם סעיף ב):

אם בא לתקן טענה ראשונה ולבאר כוונתו ואומר כך וכך נתכוונתי אם רק יש במשמעות הלשון שאמר שביכולת לסבול ביאור זה אפילו אם הוא על צד הדוחק שומעין לו ואפילו לאחר שחייבוהו ב"ד דמי יוכל לומר לו שלא כן היתה כוונתו וחוזרים ודנין כפי תיקון לשונו אא"כ ברור הוא להב"ד שלא כן היתה כוונתו מקודם דאז אין שומעין לו

בנדון זה ברור לי "שלא כן הייתה כוונתו מקודם", והנתבע שינה את גרסתו רק אחרי שהוצגו לפניו ראיות שלא היה פרסום כתוב, אחרי שבכמה וכמה הזדמנויות הוא הודה שלא אמר לתובע דבר, ורק הסתמך על המודעה הכתובה.

2. פרסום מטעה: התובע סיפר שכאשר התגלה הפער בין המודעה למציאות בעניין הקילומטרז', הנתבע טען שמדובר בטעות של בנו, ושהוא עצמו לא יודע לשנות את תוכן המודעה. הנתבע לא הכחיש גרסה זו. לאחר מכן התברר שהנתבע ביקש לכתוב שקילומטרז' הרכב 140 א' ק"מ במכוון, ובאופן שמטעה את קוראי המודעה. לדברי הנתבע, "מי שלא מוצא חן בעיניו – שילך". כלומר, הנתבע הודה שהוא נקט בדרך של הטעייה כבר בעת בפרסום המודעה.

3. פרסום מטעה נוסף: הנתבע הראה שבמודעה שהוא פרסם מצויין שהמנוע חדש, ברם אפילו לדבריו המנוע אינו חדש, אלא המנוע נסע 140,000 ק"מ. בנוסף, נוסח המודעה שהנתבע הציג עבר שינויים, ובנוסח החדש הנתבע השמיט את עובדת החלפת המנוע (אפשר ללמוד איזו מודעה מוקדמת ואיזו מאוחרת לפי מחיר הרכב, כי הנתבע הציג את הרכב למכירה במחיר גבוה, ולאט לאט הוריד את המחיר. ככל שהמחיר נמוך – כך המודעה מאוחרת יותר). אני שולל לחלוטין את גרסת הנתבע, שהעובדה שהמנוע חדש הופיעה במודעה אלא שצריך ללחוץ עליה ולא די להסתכל "מבחוץ" – עיינתי היטב באתר, וברור לי שלאחר שנכנסים למודעה הספציפית מוצג כל המידע, וצילום המסך שהציג התובע תואם את התצוגה המלאה של כל הפרטים.

4. העלמת מידע מבית הדין: במכתב שהנתבע כתב לבית הדין ב-03/07 (לפני הדיון), הוא ציין ש"לצערי אין לי צילום המודעה כי באתר שפרסמתי המודעות נמחקות אוטומטית אחרי המכירה. אבל אני זוכר בבירור שצינתי את נושא החלפת המנוע. ידעתי שזה פרט חשוב ונהגתי ביושר". כסייעתא לדבריו שהוא ציין את החלפת המנוע,

שלח הנתבע באותו יום לבית הדין צילומי מסך מתוך תכתובת הווטסאפ שלו עם בנו, ובהן ההנחיות לנוסח המודעה, ושם כתוב שהמנוע חדש. אלא שבמהלך הדיון, כאשר עיינתי בתכתובת הווטסאפ של הנתבע, ראיתי מייד ובסמוך לאותן הודעות שנשלחו לבית הדין את צילום המסך מאתר "יד-2", ושם לא מופיע שהמנוע חדש. קשה לקבל שהנתבע לא הבחין באותו צילום מסך, שהרי הנתבע חיפש את צילום המודעה כדי לשלוח לבית הדין. יותר מסתבר שהנתבע ראה שהצילום סותר את גרסתו, ובחר להעלים את המידע מבית הדין בכוונה תחילה (את המודעה בנוסח הראשון שלה, שבו מצויין שהמנוע חדש, כנראה קיבל הנתבע רק מאוחר יותר משירות הלקוחות של אתר "יד-2", כפי שכתוב בפינת המסמך).

לאור כל האמור, אני קובע שהנתבע הטעה את התובע בעניין החלפת המנוע, וכי אמינותו של הנתבע מוטלת בספק.

1. חובת גילוי הפגמים במכר

כאמור, קבעתי שהנתבע הטעה את התובע, ולא סיפר לו לפני הקנייה על העובדה שהמנוע הוחלף. בעניין זה יש להזכיר כי על פי ההלכה אסור למוכר להטעות את הקונה, וחובה עליו לספר על המומים שבמכר. וכן כתב הרב אורי סדן שליט"א ("אורות החושן – דיני ממונות בימינו: דיני הרכב", פרק א סעיף ו עמ' 26-27):

אחד הניסיונות הגדולים העומדים בפני מי שמוכר רכב משומש הוא הנטייה להסתיר את חסרונותיו ופגמיו. שכן מצד אחד, אם הרכב היה נטול חסרונות ומומים, "לא רואה מוסך", לא "זולל" דלק ולא "שותה" שמן, ככל הנראה הוא לא היה מוצע למכירה. מצד שני, חשיפת כל הצרות אותן עבר המוכר עם הרכב, וכל הסימנים לצרות המתרגשות לבוא עליו עד שהחליט למוכרו, תרחיק ממנו קונים. כיצד עליו לנהוג? האם לגלות? לשקר? לומר חצי אמת?

בדילמה זו הכרעת ההלכה ברורה. אסור לאדם להציג מצג שווא ולהסתיר פגמים משמעותיים ברכבו. מכירת רכב פגום, במחיר התואם רכב שאינו פגום, אסורה מן התורה באיסור אונאה שנתבאר לעיל (פרק א, סעיף ג). אולם גם אם המוכר מפחית ממחיר המחירון ודורש את המחיר הראוי לרכב במצבו האמיתי, עדיין יש בהסתרת הפגמים איסור גניבת דעת, בכך שהוא משלה את הקונה שהשיג רכב טוב במחיר מציאה, בעוד האמת רחוקה מכך. יתר על כן, לעיתים הקונה לא היה מסכים לרכוש את הרכב אפילו במחיר הנמוך שהוצע לו, לו היה מודע למצבו האמיתי.

נדגיש, כי איסור גניבת דעת אוסר להציג מצג שווא אודות מצב הרכב, הן באמצעות דיווח שאינו אמת הן באמצעות ביצוע פעולות ברכב או במסמכים הנוגעים לו אשר מטרתן להסתיר את מצבו האמיתי של הרכב. יש להעיר כי החוק במדינת ישראל אוסר על אדם שעיסוקו מכירת רכבים להציג מצג שווא, והחוק הפלילי במדינת ישראל מתייחס באופן ספציפי לזיוף וטשטוש מצבו של רכב, ומטיל עונשי מאסר על מי שמבצע פעולות מעין אלו. דרישת ההלכה רחבה יותר ואוסרת הן על אדם פרטי הן על סוחר ממולח, כל פעולה שמטרתה הסתרת מצבו האמיתי של הרכב. יתר על כן, האיסור להציג מצג שווא כולל גם חובה על המוכר לדווח באופן יזום על התקלות הידועות לו ברכב גם אם לא נשאל

על כך, אם מדובר בפגמים משמעותיים, כאלה שלאחר שהקונה ידע עליהם יש לשער שהוא ירצה לבטל את העסקה.

ברם, למרות שחלה חובת גילוי על הפגמים שברכב, התוצאות של הסתרת המומים אינן בהכרח ביטול המקח. כפי שאפרט בהמשך.

ז. תוצאותיה של הטעייה במקח

התובע הביא כסייעתא לטענותיו את פסק הדין ע"א (מחוזי ת"א) 62888-11-15 שמואל אמיתי נ' דוד לובינסקי בע"מ (נבו 10.10.2018), שם קבעה כבוד השופטת דותן כי בשל העובדה שמוכר הרכב לא דיווח לקונה על כך שהמנוע הוחלף, הקונה רשאי לבטל את המכר ולקבל פיצוי בגין הנוקים שנגרמו לו. פסק הדין אינו עוסק כלל בשאלה האם החלפת מנוע נחשבת כמום במכר, אלא מסתמך על חוק החוזים סעיף 15 לפיו:

מי שהתקשר בחוזה עקב טעות שהיא תוצאת הטעייה שהטעהו הצד השני או אחר מטעמו, רשאי לבטל את החוזה; לענין זה, "הטעייה" – לרבות אי-גילויין של עובדות אשר לפי דין, לפי נוהג או לפי הנסיבות היה על הצד השני לגלותן.

כלומר, לפי חוק החוזים, במקרה של הטעייה די בכך שהוסתרו עובדות משמעותיות ביחס לממכר, כדי לאפשר לקונה לבטל את המקח.

אלא שההלכה בעניין זה שונה בתכלית (חוק לישראל – פגמים בחוזה, עמ' 208):

לפי המשפט העברי, צד לחוזה שטעה טעות שאינה יסודית אינו זכאי לביטול, אף אם טעותו נבעה מהטעייה של הצד השני. כך עולה מדברי הפוסקים לגבי דוגמאות אחדות של טעות שאינה יסודית... הרי שאין זכות ביטול בטעות שאינה יסודית, אף אם הטעות נבעה מהטעייה של הצד השני. טעם הדבר הוא, שאין פגם בגמירת דעתם של הצדדים, שהרי הצד הטועה היה מתקשר בחוזה אף אם היה יודע את האמת; והעובדה שהצד השני נהג במרמה אינה גורעת מגמירת הדעת של הצדדים.

נשאלת השאלה, אמנם אין לצד הטועה עילת ביטול בגין חוסר גמירת דעת, אבל מדוע אין מעניקים לו זכות ביטול כדי להעניש את הצד המְרַמָּה (כעמדת החוק)? הרי במצבים רבים, מעניש המשפט העברי אדם הפועל במרמה נגד זולתו, תוך הסתמכות על הפסוק "כאשר עשה כן ייעשה לו" (ויקרא כד, יט), ובנימוק: "הוא עשה שלא כהוגן, לפיכך עשו בו שלא כהוגן". נראה שהתשובה לשאלה זו היא, שהמשפט העברי אינו רואה לנכון להעניש את הצד המטעה, כיוון שהטעות הייתה זניחה. הרי למעשה רק במקרים מעטים יפנה הצד טועה לבית הדין לבקש לבטל את החוזה, שהרי הוא היה מתקשר בו גם לולא ההטעייה, וגם לא הפסיד הפסד כספי משמעותי עקב החוזה, ולא ירצה לטרוח בהתדיינות רק בגלל טעותו. אם כן, הזכות לבטל את החוזה במצב כזה לא תרתייע אחרים מלהטעות...

גם לעניין תיקון טעות, כמו לעניין טעות שאינה יסודית, עמדת המשפט העברי שונה מעמדת החוק. המשפט העברי אינו רואה לנכון להעניש את הצד המטעה בשלילת זכותו לקיים את החוזה תוך תיקון

הטעות. על כן, הצד הטועה אינו זכאי לבטל את החוזה אם הטעות ניתנת לתיקון והצד השני מוכן לתקן את הטעות, אף אם הטעות נבעה מהטעיה של הצד השני."

כלומר, לפי ההלכה הטעיה בעניין שאיננו יסודי לעסקה אינה מקנה לנפגע זכות לבטל את העסקה, משום שמסתבר שהנפגע היה מתקשר בחוזה גם אילו ידע את האמת.

נמצא, שכדי לקבוע אם לקבל את עמדת התובע ולבטל את המקח, יש לקבוע תחילה אם העובדה שהמנוע הוחלף מהווה מום משמעותי במקח, המצדיק את ביטול העסקה.

ח. מום במקח ותוצאותיו

בין הצדדים לא הייתה מחלוקת שבעסקת מכירת רכב חובה לציין שהוחלף מנוע. התובע טען כך במהלך התביעה, ואף הנתבע הודה בכך בע"פ בדיון ובכתב ("אני זוכר בבירור שציינתי את נושא החלפת המנוע. ידעתי שזה פרט חשוב ונהגתי ביושר"). אלא שהנתבע טען שהרכב במצב מצויין, והחלפת המנוע לא פוגעת בו בשום אופן.

בעניין זה יש להתבונן במשמעות של החלפת המנוע. בהחלט יתכן שהחלפת מנוע ישן בחדש, או שיפוץ המנוע, תיטיב את מצב הרכב. שהרי במקום מנוע משומש ובלוי, הוא זוכה לחידוש מרכיב משמעותי. לצורך העניין, אם במקום מנוע שעבר 250 א' ק"מ מתקינים מנוע חדש או שעבר רק 50 א' ק"מ – הרי שזה מקטין את הסיכון שהמנוע יזדקק לטיפול קרוב.

למרות זאת, ישנם רוכשים רבים אשר נמנעים מלרכוש רכב שהמנוע הוחלף בו. איכות התקנת מנוע במפעל גבוהה מאיכות ההתקנה במוסכים המקומיים, ולכן התקנת מנוע חליפי עלולה להוביל לכשלים ותקלות במערכות השונות. לכן רוכשים חוששים לרכוש רכב כזה, גם אם עברה תקופה ארוכה מאז שהמנוע הוחלף. מבלי לקבוע אם החשש הזה הגיוני ומבוסס, או שמדובר בחשש לא רציונלי, נשאר העובדה שכך המצב בשוק. דבר זה מפחית את מחירם של רכבים שהמנוע הוחלף בהם.

לא מדובר בירידת ערך זניחה. בתיק ת"ק (תביעות קטנות נת') 9048-04-20 אור וסלזם נ' הרוש עסקי רכב ויזמות בע"מ (נבו 1.10.2020), נפסק כי בגין החלפת המנוע חלה ירידה של כ-10% ממחיר המחירון:

לא הונחו בפניי חוות דעת מטעם מי מהצדדים. במקרה דומה שנידון בפסיקה, בחן בית המשפט שתי חוות דעת מנוגדות שהונחו לפתחו, עת באחת נקבע כי יש ירידת ערך של 10% ואחרת, של הנתבע שם, דחתה טענה זו בנימוק ש"בהתאם להנחיות חברי הוועדה המקצועית של ענף הרכב באיגוד השמאים, ככלל, כאשר מדובר בהחלפת מנוע יש ירידת ערך בשיעור הנע בין 2% ל-5%, בשל הצלקת שמותירה החלפת המנוע" (תק (י-ם) 24748-05-15 רועי טפירו נ' מרכז שירות איכות קיה בע"מ [פורסם בנבו] [16.12.2015]). עם זאת, כאשר המנוע מגיע כיחידה אחת ו"מוטבע בו מספר המנוע במקום המקורי, ועם סיום העבודה להחלפת המנוע, נרשם מספר המנוע החדש ברישיון הרכב, כך שברישיון הרכב החדש שמונפק לבעל הרכב אין רישום של ההחלפה בפועל של מנוע הרכב ועל גבי רישיון הרכב יופיע מספר המנוע החדש, וזאת להבדיל מהחלפת מנוע שמבוצעת במוסכים שאינם מוסכי היבואן. באופן זה, לא

ניתן לזהות בבדיקת הרכב כי הוחלף בו המנוע" (שם) ועל כן, לכאורה, אין ירידת ערך. בית המשפט באותו מקרה העדיף את חוות דעת התובע הקובעת ירידת ערך של 10% וקבע בזו הלשון: "מן המפורסמות הוא, שהחלפת מנוע יש בה להרתיע קונים פוטנציאליים מלרכוש את הרכב, או לרכוש אותו במחיר המחירון, שכן יש בכך לעורר חשש לתקינות המנוע שהוחלף או למקוריותו. לכן אני דוחה את הטענה כי אין בהחלפת מנוע הרכב כדי לגרום לירידת ערך מסחרית של הרכב" (שם). שותפה אני לעמדה זו.

מבדיקה שערכתי באתר נבו מצאתי כי פסיקה ברוח זו ובשיעור זה נפוצה בבתי המשפט.

לצורך המשך הדיון, נצא מתוך הנחה שהרכב עצמו תקין למרות ההחלפה, כפי שטען הנתבע, והמשמעות היחידה של החלפת המנוע היא ירידת ערך.

האם לפי ההלכה, העובדה שלרכב יש ערך שוק נמוך מהמוצהר מהווה מום שבגיניו יבוטל המקח, או שבמקרה כזה המקח לא יבוטל, אלא המוכר יפצה את הקונה בהפרש השווה? שאלה זו נתבררה בפוסקים, כפי שיבואר.

ט. מום שאינו פוגם במקח, אבל מוריד את ערך השוק

בספר תרומת הדשן (סימן שכב) דן בשאלה הבאה:

שאלה: ראובן אמר לשמעון יש לך למכור בשר צאן מאיל מסורס ואמר לו הן, ומכר לו הבשר ונמצא מאיל שאינו מסורס דריחו נודף ואינו טוב לאכול כמסורס, ורצה ראובן לגמרי לחזור במקח כי אמר דמקח טעות הוא, ושמעון אומר לא תחזור לגמרי במקח אם אינו שוה הבשר כמסורס תן בו כשוויו, הדין עם מי?

תשובה: יראה דהדין עם שמעון, ויש להביא ראייה במרדכי מן התלמוד לזה... הא קמן דכל היכא דלאכילה קבעי לוקח, אף על גב דקאמר בפירוש למוכר להאי מילתא קבעינא, אי יהיב ליה מוכר מלתא אחרייתי מאותו המין דלא שוה לאכילה כי האיך דקבעי, אין המקח טעות לגמרי בשביל כך, אלא יהיב לה דביני וביני וכפי מעלתו יחזיר לו. אמנם אם ידוע הוא דראובן כ"כ איסתניס דלא קאכיל כלל בשר איל שאינו מסורס, מצינו למימר דמקח טעות לגמרי הוא, דהא לא שווי ליה כלום לאכילה, ואף על גב דלרוב העולם שוה לאכילה בתר ידידיה אזלינן. וכה"ג אמרינן פ' לא יחפור / ב"ב דף כג ע"א / דאמר רב יוסף כיון דאנינא דעתי כקטורא ובית הכסא הוא דמי.

ביאור דבריו: ראובן ביקש לקנות משמעון בשר צאן מאיל מסורס, ושמעון מכר לו בשר מאיל שאינו מסורס אך אמר לו שהוא מאיל מסורס. רוב האנשים אינם מרגישים הבדל בטעם בין בשר מאיל מסורס לבשר מאיל שאינו מסורס, אבל אניני טעם מרגישים בהבדל ובוחלים בבשר מאיל שאינו מסורס. הקונה רצה לחזור בו לגמרי ולבטל המקח, והמוכר הסכים רק להחזיר את הפרש המחיר בין איל מסורס לשאינו מסורס. לדעת תרומת הדשן יש לחלק בין המקרים: (א) אם הקונה אינו מאניני הדעת, אז המקח אינו מתבטל, אלא המוכר רק מחזיר את הפרש

בנוסף, היות שהמנוע החדש היה מייבוא מחו"ל, למיטב ידיעתי אין דרך לדעת כמה ק"מ נסע המנוע לפני שהותקן ברכבו של הנתבע (נתון זה אינו מפורט בתעודת הייבוא שהנתבע שלח לבית הדין). לצורך העניין, יתכן שהמנוע היה בשימוש כפול ממה שהנתבע הצהיר. אין זה סביר שהתובע יצטרך לסמוך על אימינותו של התובע לאחר שהלה איבד מאמינותו.

לכן, המקח יבוטל – התובע יקבל בחזרה את כספו, ויחזיר לנתבע את הרכב כמות שהוא.

יא. ירידת ערך, דמי שימוש, "מובילי"

עם החזרת הרכב לנתבע, הוא יקבל "יד" נוספת וערכו ירד. ירידת ערך זו היא באחריות הנתבע, שיכול וצריך היה לבטל את המקח ביום המכירה. באופן זה ניתן היה לבטל את תוספת ה"יד", ולחסוך את ירידת הערך. אין מקום לפצות את הנתבע על נזק שהוא עצמו אחראי לו.

היות שהתובע השתמש ברכב במהלך חצי שנה, יש לחייב אותו על ההנאה שהפיק מהרכב בתקופה זו. ההנאה היא – הפחתת השווי מהרכב שהיה קונה, אילו לא היה קונה את הרכב של הנתבע. דהיינו, אילו לא נסע ברכב של הנתבע, הוא היה נוסע ברכב שלו. והערך של הרכב שלו היה יורד עקב תוספת הקילומטרים. ירידת ערך זו נחסכה ממנו, ולכן עליו לשלם עליה לנתבע. לא ידוע לי כמה שימוש עשה התובע ברכב במהלך חצי השנה, ולכן החישוב הוא לפי הנהג הממוצע שנוסע כ-10 א' ק"מ בשנה (חישוב ההנאה לא נעשה לפי מחיר השכרה של רכב, שהרי התובע לא תכנן לשכור רכב אלא להשתמש ברכב שבבעלותו. כמו כן, התובע אינו צריך לשלם על הפחת ערך המכונית בשל הזמן שחלף כשהיא אצלו, שהרי הוא רצה להחזיר אותה לנתבע עוד ביום המכירה. הוא לא הפיק שום הנאה מכך שהמכונית התיישנה, וערכה היה פוחת גם אילו התובע היה מחנה אותה ולא עושה בה שום שימוש או אם היתה מוחזרת לנתבע).

על פי בדיקה שערכתי באתר "יד-2", ירידת ערך משימוש של חצי שנה, לרכב מסוג זה שהתובע ביקש לקנות עומדת על כ-100 ₪. סכום זה יקוּזז מהתשלום שהנתבע יעביר לתובע.

התובע תבע החזר בגין תיקון מערכת ה"מובילי", בעלות של 300 ₪. אני מקבל את גרסתו שהוא תבע סכום זה ביום המכר, ושהנתבע התחייב לשלם זאת. לכן הנתבע ישלם על התקנת המערכת. בנוסף, היות שהנתבע מקבל בחזרה את הרכב עם המערכת, הוא נהנה מהתיקון שהתובע ביצע, ולכן צריך לשלם עליו. לפיכך, הנתבע ישלם 300 ₪ עבור מערכת ה"מובילי".

לסיכום: התובע זכאי לקבל מהנתבע 100-300+48,000=48,200 ₪. לאחר התשלום התובע יעביר לנתבע את מפתחות הרכב, ויעביר את הבעלות על הרכב על שם הנתבע.

יב. הוצאות משפט

נושא זה יידון בנפרד לאחר התשלום והחזרת הרכב. הצדדים יהיו רשאים לפנות לבית הדין בעניין זה בתוך 30 ימים מיום מסירת מפתחות הרכב לנתבע.

י.ג. החלטות

1. עסקת המכר שבין התובע לנתבע מבוטלת עקב מום במקח.
2. התובע חייב לנקוט בצעדים הבאים:
  - א. לחדול משימוש ברכב החל מיום מתן פסק הדין.
  - ב. להחנות את הרכב במקום סביר, בחנייה מותרת שאינה כרוכה בתשלום, ולצלם את הרכב ממספר זוויות במקום חנייתו.
  - ג. לצלם את מד הקילומטרז' של הרכב.
  - ד. להעביר את הצילומים הנ"ל ואת כתובת מקום החנייה, למזכירות בית הדין עד לתאריך ז' בכסליו 27/11/2025.
3. עם משלוח הצילומים לבית הדין, האחריות לנזקים שייגרמו לרכב עוברת לנתבע.
4. בית הדין יוציא הודעה ובה ייקבע האם התובע ביצע את הוראות את בית הדין.
5. אם בית הדין יודיע שהתובע ביצע את הוראותיו, אזי הנתבע חייב לשלם לתובע סך 48,200 ₪. התשלום יבוצע בתוך 30 יום מהמועד הנקוב על פסק הדין. על הנתבע לשלוח למזכירות בית הדין אסמכתא על ביצוע התשלום.
6. בתוך 3 ימים מביצוע התשלום שבסעיף הקודם, התובע חייב למסור לנתבע את מפתחות הרכב, ולהעביר את הבעלות על הרכב על שם הנתבע. על התובע לשלוח לבית הדין אסמכתא על ביצוע העברת הבעלות.
7. הצדדים יהיו רשאים לפנות לבית הדין בעניין הוצאות משפט בתוך 30 ימים מיום מסירת מפתחות הרכב לנתבע.
8. הצדדים רשאים לפנות לבית הדין בתוך 60 יום במקרה של קושי במימוש פסק הדין, ובית הדין יהיה רשאי לקבל החלטות נוספות.
9. כיוון שהדיון התקיים בפני דיין יחיד אין אפשרות לערער.

"והאמת והשלום אהבו"

בזאת באתי על החתום

היום ו בכסליו תשפ"ו 26 בנוב' 2025

הרב אהרן פלדמן, אב"ד